

تعیین تعداد واژگان پایه در دوره سواد آموزی و احصاء واژگان
پر بسامد در جمعیت بی سواد و کم سواد بزرگسالان

مجری:

دکتر خسرو رشید

ناظران:

دکتر مهدی دستجردی کاظمی

آقای محمد مهدیزاده

چکیده

این پژوهش با هدف شناسایی پربسامدترین واژه‌های بزرگسالان بی سواد و کم سواد نهضت سوادآموزی انجام شد. برای این منظور، از میان سه قشر کارگری-صنعتی، کشاورزی و بانوان نُه استان کشور (البرز، اصفهان، خراسان رضوی، تهران، مرکزی، فارس، مازندران، خوزستان و کرمانشاه) ۶۰۰ تن از بزرگسالان بی سواد و کم سواد نهضت سوادآموزی با کمک نمونه‌گیری هدفمند انتخاب شدند و با استفاده از روش مصاحبه مورد بررسی قرار گرفتند. تعداد کل واژه‌های بکار برده شده بوسیله ۶۰۰ زن و مرد بزرگسال بی سواد و کم‌سواد مورد بررسی در این پژوهش ۶۹۱۰۰۰ واژه بود که بطور تقریبی تعداد واژه‌های نامکرر آن نیز نزدیک به ۱۲۰۰۰ واژه بود. یافته‌های پژوهش در قالب جدول توزیع فراوانی پربسامدترین واژه‌های بزرگسالان مورد بررسی ارائه شدند. تحلیل داده‌ها نشان دادند که واژه‌های "خوب، کار، بچه/بچگی، خانه، استفاده، بعد، درست، آدم، دوست، رنگ، خانواده، جا، زندگی، غذا/تغذیه، کس/کسی، بدن، لباس، بازی، وسیله، ورزش، انسان، تربیت، دست، جور(معنی نوع و گونه)، رفتار، مواد، گل، طبیعت، دین، زن/زنانه، اخلاق/اخلاقی، سلامت، ماشین، روز/روزه/روزی، بیرون، گیاه، بد، زن، بهداشت، هنر، کیفیت، آرایش، تفریح، سر، مردم، سالم، اندازه، خدا، پدر و تمیز" به ترتیب پربسامدترین واژه‌های بکار برده شده بوسیله بزرگسالان بی‌سواد و کم‌سواد مورد بررسی در این پژوهش بودند. بر اساس یافته‌های این پژوهش، پیشنهاد می‌شود که در تهیه کتابهای آموزشی بزرگسالان بی سواد و کم‌سواد سراسر کشور، به واژگان پایه شناسایی شده توجه و از آنها سود برده شود.

مقدمه

زبان، به واسطه شنیدن، خواندن و نوشتن نقش مهمی در آموختن و آموزش دارد و در این میان بخش مهمی از یادگیری به وسیله شنیدن ایجاد می‌شود، اگر چه دانش آموزان به خصوص در سنین پایین تر مهارت چندانی در آن ندارند. خواندن دومین ابزار زبانی برای آموختن است و در

کلاس دوم یا سوم تاکید از آموختن برای خواندن، به خواندن برای آموختن تغییر می کند. دانش آموزان باید بیاموزند که خواندن نیز همانند شنیدن کاری تعاملی و هدف دار است که برای درک بهتر به کار می رود. نوشتن، سومین مکانیزم زبانی است که به آموزش کمک می کند. خوب نوشتن فعالیت شناختی و ابزاری سودمند برای افزایش درک و یادگیری است. همانند گوش دادن و خواندن، نوشتن نیز به آموزش گیرنده های فعال هدفدار و آماده برای فعالیت های خود نیاز دارد (ایگن و کاوچاک، ۲۰۱۰). بنابراین، زبان نقش مهمی در آموزش و یادگیری دارد.

در این زبان، واژه‌ها از اهمیت زیادی برخوردارند، با اینکه همه‌ی زبان نیستند. به گفته‌ی روانشناسان "قلب هر زبان واژه های آن زبان است". واژه ها سنگ بنای زبان هستند و در میان واحدهای زبانی مانند واج و جمله از هویت ویژه ای برخوردارند. واژه، نه همانند واج از نظر تعداد محدود است، و نه همانند جمله نامحدود و ناشمردنی. از واژه بعنوان مفهومی زبانی شده و بعنوان نخستین واحد ذهنی زبان یاد می شود (گلاور و برونینگ، ۱۳۷۷، ترجمه خرازی).

همانگونه که واحدهای گوناگون زبان از نظر اهمیت با یکدیگر تفاوت دارند، میان انواع واژگان نیز از نظر اهمیت آموزشی با یکدیگر فرق دارند. از همین رو است که متخصصان حوزه آموزش و یادگیری کلاسی از واژه هایی بنام واژگان پایه^۱ در آموزش نام برده اند. حق شناس می گوید: "واژگان پایه، واژگانی است که در عام ترین سطح، میان همه سخنگویان یک زبان مشترک باشند" (نقل از حجتی طباطبایی، ۱۳۷۷). از دیدگاه علاقمندان (۱۳۷۹) "واژگان پایه مجموعه واژه‌هایی است که به عنوان مصالح زبانی برای ارتباط با کودک و نوجوان مورد استفاده قرار می گیرد و اگر از میان این مجموعه میانگینی از واژه‌ها انتخاب شود که همه کودکان و یا نوجوانان یک گروه سنی آن را بفهمند، واژگان پایه بدست می آید." از نظر عامری و ذوالفقاری واژگان پایه مجموعه‌ای از

---

^۱ - basic words

واژه‌های هر زبان هستند که دارای بالاترین بسامد رخداد در گونه‌های گفتاری و نوشتاری خاص آن زبان هستند (۱۳۹۱).

واژگان پایه در تقابل با واژگان غیرپایه^۱ یا حاشیه^۲، واژه‌های محدودی هستند که بسامد بالایی دارند و در عین حال بیشترین مقاومت را در برابر جایگزین شدن با واژه‌های دیگر نشان می‌دهند (کارتز، ۱۹۹۸). کاربران زبان نیاز به منبعی همچون واژگان پایه دارند تا بتوانند ساده‌سازی کنند و به روشی ساده و اساسی با موقعیت‌ها و بافت‌های خاص ارتباط برقرار کنند. برای نمونه هنگام ارتباط با کودکان، خارجی‌ها و جز آن، واژگان پایه از ساده‌ترین و پایه‌ای‌ترین واژه‌ها هستند. از همین رو در زبان‌آموزی زبان دوم، واژه‌های پایه زودتر فراگرفته می‌شود (کارتز، ۱۹۹۸، نقل از صنعتی، ۱۳۹۱).

در کنار آن، واژگان پایه یکی از اضلاع اصلی ساده‌نویسی است که به مثابه ابزار مهمی برای نویسندگان کتاب‌های آموزشی و درسی است (عامری و ذوالفقاری، ۱۳۹۱). البته برخی از این واژگان پایه تخصصی اند که به زبان علم و زبان حوزه‌های تخصصی تعلق دارند و برخی از آنها عمومی هستند که برای ارتباط متعارف به کار می‌روند (نعمت زاده، ۲۰۰۳) و البته در میان آنها واژگان پایه بزرگسالان، واژه‌های آشناتر، پرکاربرد، و روزمره هستند (نعمت زاده و همکاران، ۱۳۸۴).

اهمیت واژگان پایه در فرایند آموزش از آن رو است که در جریان ارتباط آموزشی که در چارچوب برنامه درسی صورت می‌گیرد، اطلاعات و پیام‌های مربوط به آموزش و یادگیری بطور پیوسته جریان دارد. به بیان دیگر، در اجرای یک برنامه درسی، از تنظیم محتوا و ارایه آن تا ارزشیابی و بازخورد گرفتن از فراگیر، پیام‌هایی منتقل می‌شود. از آنجایی که میزان اثربخشی آموزش و موفقیت در یادگیری به موفقیت ارتباط میان آموزگار و فراگیر بستگی دارد، هر اندازه که در فرایند آموزش از

---

۱ - non-basic

۲ - Fringe

زبان و نمودهای زبانی گوناگون (نوشتاری، شفاهی، الکترونیک و ..) بیشتر سود برده شود، نقش زبان در موفقیت و شکست ارتباط آموزشی بیشتر خواهد بود. در واقع، مواد کاربسته‌ی زبانی از سوی افراد و در منابع آموزشی (آموزگار و متون درسی) و آسانی یا دشواری زبان مورد استفاده از جمله عوامل تعیین کننده در این فرایند به شمار می روند (نقل از دادرس، ۱۳۹۱).

به بیان دیگر، بکار بردن واژگان در فرایند آموزش و یادگیری، در قالب نوشتاری در کتاب ها و بصورت شفاهی در گفتار آموزگار، نیازمند شرایط و پیش زمینه هایی است و مهمترین این شرایط آگاهی و آشنایی آموزش پذیران و سواد آموزان با معانی واژه هایی است که در آموزش مورد استفاده قرار می گیرند (دادرس، ۱۳۹۱). البته این وضع در مورد بزرگسالان کمی متفاوت است. در مورد بزرگسالان ضمن اینکه میزان درک شان از معانی واژه ها مهم است و می تواند در اثر بخشی آموزش نقش داشته باشد، آگاهی از واژه های پر کاربرد آنان نیز از اهمیت بسیاری برخوردار است. این در حالی است که طبق نظر نعمت زاده و همکاران (۱۳۹۰) "دست اندرکاران زبان فارسی و آموزش به کمک زبان فارسی و به ویژه نویسندگان کتابهای درسی بطور دقیق نمی دانند که پر کاربردترین و مناسب ترین واژه های زبان فارسی برای آموزش کدامند و به همین دلیل این نویسندگان با استفاده از شم و ذوق و تجربه خود کلمات را برگزیده و در متن های آموزشی می آورند" (ص ۴۰).

از سوی دیگر، وجود تفاوت میان زبان مادری خیلی از سواد آموزان با زبان آموزشی مورد استفاده، و نیز مسایل و مشکلاتی که به دلیل فقر و کمبودها در میزان گستره واژگانی بسیاری از افراد پیش می آید، اهمیت بررسی گنجینه لغات و لزوم آگاهی از سطح دانش واژگانی ورودی های هر پایه برای دانش افزایی نظام مند در طی دوره تحصیل آشکار می شود (طیپی، ۱۳۸۲).

به علاوه، متخصصان آموزش خواندن و نوشتن به بزرگسالان معتقدند که کتابهای نهضت سوادآموزی باید بومی شود تا هم صورت و هم محتوای آنها برای مخاطبان مناسب و آشنا باشد. پیش

از بومی سازی صورت و ظاهر کتابها، محتوا و مفاهیم و واژه های آنها در اولویت قرار دارند. آگاهی از واژگان پایه می تواند در بومی کردن کتابهای سوادآموزی به ویژه از نظر واژگانی و زبانی بسیار موثر باشد (نعمت زاده، ۱۳۹۱).

با توجه به موارد یاد شده، مهمترین دلایل اهمیت و ضرورت این پژوهش را می توان بدین صورت بیان کرد: نقش واژگان پایه در آموزش، وجود نداشتن پژوهشی جامع و ویژه در زمینه شناسایی واژگان پایه فراگیران بی سواد و کم سواد سازمان نهضت سواد آموزی، تفاوت زبان مادری برخی از سوادآموزان بزرگسال نهضت با زبان آموزشی (فارسی)، تفاوت سطح گنجینه واژگانی سوادآموزان نهضت به دلایل اجتماعی و خانوادگی، لزوم آشنایی و آگاهی نویسندگان متون درسی دوره سواد آموزی نهضت با واژگان پایه برای نوشتن مطالب متناسب با سوادآموزان، و تفاوت واژگان پایه بزرگسالان سواد آموز نهضت سواد آموزی با کودکان مدارس. از این رو، در این پژوهش به دنبال دستیابی به مجموعه واژگان پایه بزرگسالان بی سواد و کم سواد سراسر کشور و پاسخگویی به این پرسش اساسی بود که واژگان پایه و بسامد هر یک از آنها در بزرگسالان بی سواد و کم سواد سراسر کشور ایران چه هستند؟

پیشینه پژوهش: به سبب کاربرد موضوع مورد پژوهش در حوزه های گوناگونی مانند آموزش زبان، فرهنگ نویسی، نوشتن کتاب های درسی و غیر درسی و بسیاری زمینه های دیگر، حوزه واژگان پایه مورد توجه و بررسی پژوهشگران رشته های گوناگون قرار گرفته است. در ادامه برخی از مهمترین پژوهش های انجام شده در ایران و خارج از کشور در زمینه واژگان پایه بیان خواهند شد.

الف- پژوهش های داخلی: نخستین کار اساسی در حوزه واژگان پایه در ایران بوسیله

فریدون بدره ای (۱۳۵۰) در قالب رساله دکتری با عنوان "وسعت واژگانی کودکان دبستانی بر پایه نوشته های آنان" انجام شد که در آن واژگان نوشتاری دانش آموزان مورد بررسی قرار گرفتند. یافته

های این پژوهش توسط فرهنگستان زبان ایران در سال ۱۳۵۲ به صورت کتاب نیز چاپ شد. وی در این پژوهش، نمونه‌گیری خود را بر پایه بررسی ۹۸۷۶۹ واژه گذاشته است. این تعداد واژه از ۱۰۸۵ نامه که کودکان دبستانی از ۹۰۸ دبستان و ۱۶۰ شهر در سراسر ایران برای "مرکز ملی آموزش بزرگسالان" ارسال کرده بودند، بیرون کشیده شده است. در این پژوهش تعداد ۸۷۱۲ صورت زبانی و ۴۵۹۸ واژه مختلف به ثبت رسیده است. سپس با توجه به دو عامل پراکندگی (میزان استفاده واژه در کلاس‌های مختلف) و بسامد واژه‌ها، تعداد واژگان پایه کودکان این گروه سنی، ۷۷۵ واژه تعیین شده است. وی در پژوهش خود ابتدا واژگان را در جداولی بصورت الفبایی و سپس در جداولی به ترتیب بسامد مرتب کرده و نوشته است. پس از این جداول، فهرست‌های موضوعی واژگان نوشتاری کودکان (با موضوعات: اشیا و ابزار، گیاهان، جانوران، اندام‌ها و حواس، جای‌ها و مکان‌ها، دین، گوهرها و عناصر طبیعی، و...) بیان شده اند.

یکی دیگر از بررسی‌هایی که درباره واژگان پایه انجام شده است کار "لیلی ایمن" با عنوان "فهرست پربسامدترین واژه‌های خردسالان (۶ تا ۱۲ سال)" است که با همکاری گروهی شامل بیش از ۲۰ متخصص انجام شده است. این تحقیق که اجرای آن ده سال به طول انجامید در سال ۱۳۵۷ زیر نظر "مرکز ملی آموزش بزرگسالان" به چاپ رسید. در طول ده سال دوره‌ی پژوهش، پژوهشگران طرح در سراسر کشور، در کلیه‌ی استان‌ها، شهرها و حتی روستاها با استفاده از مصاحبه و ضبط گفتار کودکان بر روی نوار و تحلیل نوارها، به بررسی و ثبت واژگان گفتاری کودکان پرداخته‌اند. واژگان نوشتاری نیز با تحلیل پرخواننده‌ترین کتاب‌ها و نوشته‌های خردسالان (۶ تا ۱۲ سال) گردآوری شدند. مجموعه به دست آمده از منابع کتبی حدود یک میلیون واژه، و مجموعه‌ی به دست آمده از منابع شفاهی حدود ۳ میلیون واژه است. پس از بررسی حدود چهار میلیون واژه، فهرستی شامل ۲۳۹۸ واژه ارائه شد. در این اثر اگر کلمه‌ای به معانی مختلف استفاده شده، هر یک از معانی آن به صورت یک

واحد واژه‌ای در فهرست ذکر شده است. در مورد افعال نیز ابتدا صورت مصدری آن فعل آمده و سپس صورت‌های تصریفی فعل، در زیر مصدر آن بیان شده است.

ضرغامیان در رساله دکتری خود با عنوان "واژگان خوانداری کودکان دبستانی ایران" با استفاده از ۸۷ عنوان کتاب و ۹ مقاله و قصه، که از میان ۳۰۰ عنوان انتخاب شده بود، تعداد واژگان خوانداری کودکان دبستانی ایران را در دهه شصت (۶۹-۱۳۶۰) ۱۳,۰۰۰ واژه با بسامدی بیش از ۹۰ هزار در دو فهرست الفبایی و بسامدی ارایه کرده است. البته این پژوهش محدود به واژگان خوانداری است. کار مشابهی بوسیله صفرزاده با عنوان "واژگان گفتاری پایه کودکان دبستانی" بر روی دانش آموزان پایه های سوم، چهارم و پنجم ابتدایی مدارس منطقه ۲ تهران انجام شد. وی با مرور آثار نوشتاری پیشینیان و واژگان گفتاری دانش آموزان، یافته هایش را در دو دسته الفبایی و بسامدی ارایه نمود (نقل از طیبی، ۱۳۸۲).

پژوهش دیگر دربارهٔ واژگان کودکان دبستانی، توسط "عبدالرحمن صفارپور" در دهه شصت با عنوان "واژگان پایهٔ کلاس‌های اول تا پنجم" در شورای تحقیقات آموزش و پرورش بر اساس کتاب‌های درسی کودکان دبستانی و نهضت سوادآموزی انجام شد که در بهار سال ۱۳۷۰ به چاپ رسید. در حقیقت می‌توان این اثر را واژگان پایهٔ خوانداری کتاب‌های درسی دبستان و نهضت سوادآموزی دانست. شیوه کار صفارپور در این پژوهش به این صورت است که کلمات به کار رفته در کتاب‌های درسی فارسی، ریاضی، علوم، دینی، اجتماعی و هنر پایه‌های اول تا پنجم دبستان و کتاب‌های فارسی ۱ و ۲ مقدماتی و ریاضی ۱ و ۲ مقدماتی نهضت سوادآموزی را به تفکیک پایه و ماده درسی مشخص نمود. او یک فهرست واژگانی در حدود ۲۶۰۰۰ واژه ارائه کرد که از این تعداد ۲۵۰۰۰ واژه مربوط به کتب پنج پایه‌ی دبستانی و ۱۰۰۰ واژه مربوط به کتاب‌های نهضت سوادآموزی

است. البته در این اثر بدون اینکه واژگان پایه مشخص شوند و بدون جمع‌بندی پایانی و گرفتن یک نتیجه مشخص، تنها فهرستی الفبایی از واژگان ارائه شده است (نقل از فکری، ۱۳۸۲).

پژوهش ملی "شناسایی واژگان پایه فارسی دانش‌آموزان ایرانی در دوره ابتدایی" بوسیله نعمت زاده و همکاران با بهره‌گیری از پژوهشگران و بیست هزار دانش‌آموز در سطح کشور طی چهار سال (از سال ۱۳۸۰ تا ۱۳۸۴)، با هدف به دست آوردن واژه‌های آشنای دانش‌آموزان ابتدایی ایران اجرا گردید. واژه‌های منتخب در این طرح شامل طبقات دستوری اسم، فعل و صفت بوده است. در این پژوهش از طریق سه ابزار گردآوری داده یعنی آزمون تولیدی، ادراکی و معلمان و از راه پاسخ‌های کودکان دبستانی و معلمان آنها داده‌ها گردآوری شده‌اند. بدین ترتیب که دو نوع آزمون واژگانی تولیدی و ادراکی پژوهشگر ساخته بر روی ۲۰,۰۰۰ دانش‌آموز ابتدایی، و آزمون واژگانی معلمان پژوهشگر ساخته بر روی ۷۵۰ معلم ابتدایی همان مدارس اجرا شد. از این ابزارها و منابع، سه مجموعه واژگانی به دست آمده است: واژه‌هایی که به وسیله‌ی کودکان دبستانی به صورت‌های گفتاری (در پایه اول) و نوشتاری (برای پایه‌های دوم تا پنجم) تولید شده‌اند، واژه‌هایی که کودکان دبستانی آنها را درک کرده‌اند و واژه‌هایی که اکثریت (نود درصد) معلمان دوره ابتدایی تشخیص داده‌اند که دانش‌آموزان‌شان آنها را درک می‌کنند. دسته اول واژگان تولیدی، دسته دوم واژگان ادراکی و دسته سوم واژگان معلمان نامیده شده است. مجموعه واژه‌های استخراج شده در طرح واژگان پایه بصورت الفبایی مرجع، بسامدی مرجع، موضوعی، و پلکانی دسته‌بندی و در قالب جداولی ارائه شد (نعمت زاده و همکاران، ۱۳۸۴؛ دادرسی و منصور زاده ۱۳۸۴).

کوکبی و چراغی (۱۳۹۲) پژوهشی با هدف بررسی و استخراج واژگان پایه‌ی خواننداری کودکان دبستانی و سپس مقایسه این واژگان با واژگان نوشتاری کودکان دبستانی انجام دادند. این پژوهش از نوع اکتشافی و مقیاس به کار رفته در آن، مقیاس اسمی بود. جامعه موردبررسی شامل

مجموعه کتابهای داستانی کودکان دبستانی (شامل گروه های سنی «ب»، «ج» و «ب و ج») بود که از سوی شورای کتاب کودک مناسب تشخیص داده شده‌اند. ابزار اجرای این پژوهش نرم‌افزاری است که به زبان برنامه‌نویسی دلفی و مطابق با سوالات و ویژگی‌های خاص این پژوهش طراحی شده بود. در این پژوهش ۱۶۲۶۵۰ صورت زبانی و ۶۱۵۵ واژه به دست آمده و در نهایت ۱۶۰۲ واژه به عنوان واژگان پایه خوانداری معرفی شده است. یافته‌های پژوهش نشان داد که همخوانی واژگان خوانداری و نوشتاری در زیرگروه‌های فعل ساده، عناصر طبیعی و اندام و رنگ، «زیاد» و در زیرگروه‌های واژگان علمی، دین، ورزش، شهرها، اصطلاحات و مصدر، "خیلی کم" و در دیگر زیرگروه‌ها "کم" بوده است. همچنین بر اساس یافته‌های پژوهش، در مجموع همخوانی و مطابقت واژگان خوانداری و نوشتاری این گروه سنی "کم" بوده است.

ب- پژوهش های خارجی: ثرندایک^۱ (۱۹۴۴) در سالهای ۱۹۳۶ و ۱۹۳۷ با تحلیل ۴,۵

میلیون واژه از یکصد و بیست کتاب نوشته شده برای دانش آموزان پایه سوم تا هشتم، بطور تخمینی به حدود بیست هزار واژه پایه در زبان انگلیسی دست پیدا کرد.

رینزلند^۲ (۱۹۴۵) در پژوهشی که با عنوان "واژگان پایه دانش آموزان ابتدایی" بر روی نمونه

گسترده ای از دانش آموزان دوره ابتدایی بخش های گوناگون ایالات متحده آمریکا انجام داد، به

بررسی نوشته های دانش آموزان هشت پایه نخست مدارس آموزش و پرورش پرداخت. در این

پژوهش مواردی همچون بسامد و مقایسه بسامدها در پایه های گوناگون مورد بررسی قرار گرفت.

---

^۱ - Thorndike, E. L

^۲ -Rinsland

وست^۱ (۱۹۵۳) در کتاب فهرست عمومی واژه های انگلیسی فهرستی را ارائه می کند که راهنمای واژگانی برای تولید مواد ساده خواندنی باشد. آخرین نسخه این کار در بردارنده ی بسامد واژه هایی است که بعدها بدان افزوده شد.

دالتونی (۱۹۹۹) فهرستی با عنوان فهرست واژگان پر بسامد انگلیسی برای فراگیران ژاپنی فراهم نموده است که دارای ۷۳۴ واژه پایه است که از میان ۲۰۰۰ واژه پر بسامد وست انتخاب شده اند. این فهرست دربر دارنده ی واژگان پایه ای است که فراگیران ژاپنی برای یادگیری زبان انگلیسی باید آن را بیاموزند. آنجلو (۲۰۰۵) نیز آزمایشی را برای شناسایی و گسترش کلمه های پایه در دانش آموزان ژاپنی طراحی کرد و در پایان به این نتیجه رسید که توجه به این واژه ها در برنامه درسی راهبرد مهمی برای رشد زبان انگلیسی در دانش آموزان است (نقل از علوی مقدم، ۱۳۹۱).

چامبوتتر و همکاران (۲۰۰۹) در کار خود خود واژگان پایه زبان تایلندی را از طریق منابع معتبر نوشتاری بدست آوردند. از نگاه آنان، بیشتر واژگان پایه در زبان تایلندی بسته به موقعیت و بافت از دو یا چند نقش را در جمله بازی می کنند (نقل از طیبی، ۱۳۸۲).

در مطالعه ای که توسط واگویچ و راتنر^۲ در سال ۲۰۰۷ انجام گرفت، آزمودنی ها در معرض یک بازی با والدین خود قرار گرفتند و در حین بازی صحبت می کردند. نمونه های گفتاری بر اساس تعداد افعال متفاوت و نسبت افعال چند منظوره کلی تحلیل شدند. افراد لکتی به طور معنی دار افعال کلی کمتر و افعال متفاوت کمتری تولید کردند و اختلاف بین گروه ها در متوسط طول گفته معنی دار بود. همچنین کودکان لکتی و غیر لکتی در استفاده از افعال چند منظوره کلی تفاوت نداشتند.

روش

---

^۱ -West

^۲ - Waigoch & Ratner

روش تحقیق: این پژوهش از نظر روش توصیفی و از نظر هدف کاربردی است. پژوهش توصیفی با گردآوری داده‌ها به منظور آزمون فرضیه‌ها یا پاسخ‌دهی به پرسش‌هایی در مورد وضعیت کنونی آزمودنی‌های مورد بررسی سر و کار دارد. مطالعه توصیفی، آزمودنی‌ها را همان‌گونه که هستند توصیف و گزارش می‌کند (کازبی^۱، ۲۰۹؛ ترجمه نفیسی و گنجی، ۱۳۸۹).

ابزار اندازه‌گیری: برای انجام این پژوهش از دفترچه‌ای سود برده شد که برای بررسی واژگان پایه و پاسخ به سایر پرسش‌ها با الگوبرداری از آزمونهای پژوهش واژگان پایه دوره دبستان نعمت زاده و همکاران (۱۳۸۴) برای بررسی واژگان تولیدی (با توجه به بی‌سوادی و کم‌سوادی آزمودنی‌ها تنها از نوع گفتاری آن سود برده شد) مصاحبه‌شوندگان بوسیله پژوهشگر ساخته شده و در قالب مصاحبه بر روی آنان اجرا شد. این دفترچه ۲۴ برگه‌ای دارای بیست و چهار عنوان بود^۲. هر برگ یکی از موضوع‌های بیست و چهارگانه مورد اشاره نعمت زاده و همکاران را در بر می‌گرفت که زیر عنوان هر یک از موضوع‌ها عکس برخی از مواد هر موضوع بعنوان نمونه آورده شده بودند. در واقع، در این دفترچه ۲۴ برگی هر یک از موضوع‌ها در بالای صفحه نوشته شدند و عکس‌های چهار تا پنج تا از مصادیق هر یک از این موضوع‌ها نیز در زیر هر عنوان قرار داده شدند تا در صورت نیاز نام‌شان گفته شود یا عکس‌شان به مصاحبه‌شوندگان نشان داده شود تا درک بهتری از موضوع بیان شده داشته باشند. بیست و چهار موضوع یاد شده عبارتند از: هنر/ادبیات، ورزش/بازی/تفریح، وسیله/فناوری، بدن، پوشاک/آرایش، تربیت/تحصیل، جانوران، خانواده، خانه/محیط‌زندگی، خوراک، دین/اخلاق، رابطه اجتماعی/ارتباط، رخداد، رفتار، رنگ، سفر/حمل و نقل، سلامتی/بهداشت، طبیعت، کار/مهارت، کمیت، کیفیت، گیاهان، مفاهیم، و مواد/عناصر.

---

^۱ -Cozby

^۲ -نسخه‌ای از این دفترچه به پیوست آمده است.

هنگام انجام مصاحبه، مصاحبه‌شونده باید درباره‌ی هر یک از بیست و چهار موضوعی که می‌شنید (موضوع‌ها یک به یک و بصورت جداگانه بیان می‌شدند) داستان یا هر آنچه درباره آن به ذهنش می‌رسید می‌گفت و بدین ترتیب امکان شناسایی پربسامدترین واژه‌های نمونه‌های مورد بررسی فراهم می‌شد.

جامعه آماری، روش نمونه‌گیری و حجم نمونه: جامعه آماری پژوهش شامل همه بزرگسال زن و مرد بی‌سواد سراسر کشورمان بود که در کلاسهای "دوره سواد آموزی" نهضت سواد آموزی شرکت داشتند. با توجه به اینکه در بررسی‌های پیمایشی (در این پژوهش روش مصاحبه نیمه ساخت یافته) برای هر یک از زیر گروهها دست کم ۱۰۰ نفر مورد نیاز است (دلاور، ۱۳۹۰)، بنابراین در طرح اولیه پژوهش با توجه به اینکه سه قشر کارگری-صنعتی، کشاورزی و بانوان و دو گروه کم‌سواد و بی‌سواد داشتیم، حجم نمونه برای کل پژوهش ۶۰۰ نفر در نظر گرفته شد که از میان استان‌های مورد نظر انتخاب شدند. با توجه به هدفهای پژوهش و لزوم پوشش قشرهای گوناگون استان‌های گوناگون از روش نمونه‌گیری هدفمند، بعنوان یکی از زیر مجموعه‌های نمونه‌گیری غیر احتمالی سود برده شد. برای این منظور، با توجه به اینکه در این بررسی نیاز به نمونه‌هایی از سه گروه بزرگسالان بی‌سواد و کم‌سواد بانوان، و استانهای صنعتی و کشاورزی داشتیم، در طرح اولیه پیش‌بینی شد که در میان استانهای صنعتی-کارگری از میان استانهای البرز، اصفهان، خراسان رضوی و تهران، و در میان استانهای کشاورزی از میان استانهای مرکزی، فارس، مازندران و خوزستان (روی هم هشت استان) نمونه‌هایی انتخاب و مورد بررسی قرار گرفتند. بر اساس پیش‌بینی اولیه قرار بود که برای انتخاب نمونه‌های کشاورزی و صنعتی-کارگری، از میان هر یک از چهار استان مورد بررسی، دو واحد کشاورزی و دو واحد کارگری در حدود ۲۵ نفره (روی هم ۴۰۰ نفر که ۲۰۰ نفرشان بی‌سواد و ۲۰۰ نفرشان کم‌سواد بودند) انتخاب و مورد بررسی قرار گیرند. برای انتخاب

بانوان مورد بررسی نیز در طرح اولیه پیش بینی شده بود که از میان هر یک از استانهای خراسان رضوی، مازندران، تهران، کرمانشاه و خوزستان (روی هم ۵ استان) ۴۰ نفر از بانوان (روی هم ۲۰۰ نفر که ۱۰۰ نفرشان بی سواد و ۱۰۰ نفرشان کم سواد بودند) بصورت خوشه‌ای از دو تا از مراکز تحت پوشش نهضت سوادآموزی انتخاب شده و مورد بررسی قرار بگیرند. اما با توجه با اینکه تعداد بی سوادان و کم سوادان مرد مشارکت کننده در کلاس‌های استان‌های مورد بررسی بسیار پایین تر از زنان بودند و امکان دسترسی به مردها بسیار ضعیف و در بسیاری موارد ناممکن بود، هر کجا که در هر یک از استان های مورد بررسی تعداد مردان مورد بررسی به اندازه مورد نظر نبود، از زنان بعنوان نمونه جایگزین استفاده شد.

روش اجرا: این پژوهش در چندین مرحله انجام شد. در بخش نخست و برای گردآوری اطلاعات، پس از انتخاب استان‌های مورد نیاز قشرهای گوناگون صنعتی، کشاورزی و بانوان مورد بررسی که با توجه به نیاز سازمان نهضت سوادآموزی و به پیشنهاد آنان انجام شد، به مراکز استان‌های انتخابی مراجعه و بر اساس اطلاعات مسوولان مربوطه به کلاس‌ها و مراکز آموزشی نهضت در شهرها و روستاهای گوناگون مراجعه و بزرگسالان بی سواد و کم سواد نهضت سوادآموزی، با همکاری مسوولان و آموزش دهندگان شناسایی و پس از هماهنگی مورد مصاحبه قرار می گرفتند. در این مصاحبه فردی، از هر یک از آنان خواسته شد که با توجه به دسته بندی بیست و چهارگانه موضوعی انتخابی، درباره هر یک از موضوع هایی که به آنان گفته می شد داستان یا هر مطلبی که به ذهن شان می آید بیان کنند^۱.

---

^۱ - لازم به توضیح است که با توجه به اینکه آزمودنی ها بزرگسال بودند، بررسی واژگان درکی چندان کارآمد و معنادار نبود. همچنین با توجه به بی سواد بودن آنان، بررسی واژگان تولیدی نوشتاری نیز کاربردی نداشت. از این رو و با توجه به پیشنهاد کارشناس مربوطه، تصمیم بر آن شد که تنها واژگان تولیدی گفتاری به دلیل کارایی آن در زمینه آزمودنی های این بررسی مورد بررسی و ارزیابی قرار گیرند.

این مصاحبه‌ها بطور کامل ضبط شده و بوسیله گروه همکاران بصورت فایل‌های نوشتاری درآمدند. پس از آماده سازی داده های نوشتاری مصاحبه‌ها، در بخش دوم کار، این داده ها با استفاده از روش تحلیل محتوا با توجه به هدفهای پژوهشی مورد بررسی قرار گرفتند. در بخش سوم، این داده ها در قالب جدول پُربسامدترین واژه‌ها برای پاسخگویی به پرسش پژوهش دسته بندی و ارایه شد.

روش تحلیل اطلاعات: با توجه به ماهیت توصیفی پژوهش، در تحلیل داده ها به منظور پاسخ به پرسش های پژوهش از روشهای آمار توصیفی (فراوانی) و جدول توزیع فراوانی برای ارایه اطلاعات بدست آمده از پژوهش سود برده شد.

یافته‌های پژوهش

پس از تهیه فایل نوشتاری مصاحبه‌های انجام شده، داده های بدست آمده با استفاده روش از تحلیل محتوا مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند. در ادامه یافته‌های این بخش در قالب جدول توزیع فراوانی نمونه‌های مورد بررسی (به تفکیک جنس، سطح سواد و استان) و جدول توزیع فراوانی واژگان پایه (پُربسامد) ارایه خواهند شد.

جدول شماره ۱- توزیع فراوانی نمونه های مورد بررسی به تفکیک جنس، سطح سواد و استان

ردیف	استان ها	جنسیت		جنسیت و سطح سواد			
		زن	مرد	زن		مرد	
				بی سواد	کم سواد	بی سواد	کم سواد
۱	البرز	۳۲	۱۸	۱۸	۱۴	۸	۱۰
۲	اصفهان	۲۵	۲۵	۲۵	۱۳	۱۲	۱۳
۳	خراسان.ر	۶۵	۲۵	۲۵	۳۳	۱۳	۱۲
۴	تهران	۶۵	۲۵	۲۵	۳۵	۱۲	۱۳
۵	مرکزی	۳۰	۲۰	۲۰	۱۶	۱۰	۱۰
۶	فارس	-	۵۰	۵۰	-	۲۵	۲۵

۵۰	۴۰	۳۰	۲۰	۲۰	۲۰	۵۰	۴۰	مازندران	۷
۵۴	۳۶	۱۸	۲۲	۳۶	۱۴	۴۰	۵۰	خوزستان	۸
۲۰	۲۰	-	-	۲۰	۲۰	-	۴۰	کرمانشاه	۹
۳۱۶	۲۸۴	۱۳۱	۱۲۲	۱۸۵	۱۶۲	۲۵۳	۳۴۷	جمع کل	

با توجه به داده های ارایه شده در جدول شماره یک، از مجموع ۶۰۰ نمونه مورد بررسی، ۳۴۷ تن

(۵۷,۸ درصد) زن و ۲۵۳ تن (۴۲,۲ درصد) مرد بودند. همچنین از میان ۶۰۰ نمونه مورد بررسی ۲۸۴

تن (۴۷,۴ درصد) بی سواد و ۳۱۶ تن (۵۲,۶ درصد) کم سواد بودند. همانگونه که دیده می شود، با

توجه به اینکه استان های خراسان رضوی، تهران، مازندران و خوزستان دارای دو قشر از نمونه های

مورد نظر هستند (دو استان اول هم دارای قشرهای صنعتی هستند و هم بانوان و دو استان دوم هم

دارای قشرهای کشاورزی هستند و هم بانوان)، از این رو تعداد نمونه های انتخابی از این چهار استان

۹۰ تن است، در حالی که تعداد نمونه های استان هایی که تنها یکی از قشرها را داشتند (البرز، اصفهان،

مرکزی، فارس، و کرمانشاه) بین ۴۰ تا ۵۰ تن بود (۴۰ تن برای استان کرمانشاه بعنوان یکی از

استان های انتخابی قشر بانوان و ۵۰ تن برای استان های البرز، اصفهان، مرکزی و فارس بعنوان

استان های انتخابی قشر کشاورزی و صنعتی).

جدول شماره ۲: توزیع فراوانی واژه های پربسامد بزرگسالان بی سواد و کم سواد

۸۷۷	درخت	۶۱
۸۶۹	درس	۶۲
۸۵۴	راه	۶۳
۸۵۰	تحصیل	۶۴
۸۴۶	رابطه	۶۵
۸۲۳	متر	۶۶
۷۶۱	همسایه	۶۷
۷۶۱	شوهر	۶۸
۷۶۰	مرغ	۶۹
۷۴۸	طور	۷۰
۷۴۳	توی	۷۱
۷۲۵	سال	۷۲
۷۲۳	سبز/سبزه	۷۳
۷۱۰	خیاط	۷۴
۷۰۶	احترام	۷۵
۷۰۳	خوش	۷۶
۶۸۲	نوع	۷۷
۶۸۲	نظر	۷۸
۶۶۵	موقع	۷۹
۶۶۴	پیش	۸۰
۶۶۲	خوراک	۸۱
۶۵۷	محیط	۸۲
۶۵۵	باز	۸۳
۶۴۷	حرف	۸۴
۶۳۷	مهارت	۸۵
۶۳۱	اجتماع	۸۶
۶۲۷	بار	۸۷
۶۱۳	مریض	۸۸
۶۰۸	صبح	۸۹
۵۹۶	سبزی	۹۰
۵۸۴	پا	۹۱

۱۳۰۵	زن/زنانه	۳۰
۱۳۰۰	اخلاق	۳۱
۱۲۹۹	سلامت	۳۲
۱۲۹۲	ماشین	۳۳
۱۲۶۹	روز	۳۴
۱۲۳۷	بیرون	۳۵
۱۲۲۸	گیاه	۳۶
۱۲۱۰	بد	۳۷
۱۱۹۴	زن	۳۸
۱۱۶۲	بهداشت	۳۹
۱۱۴۴	هنر	۴۰
۱۱۳۷	کیفیت	۴۱
۱۱۲۹	آرایش	۴۲
۱۱۲۴	تفریح	۴۳
۱۱۲۱	سر	۴۴
۱۱۱۰	مردم	۴۵
۱۰۹۶	سالم	۴۶
۱۰۹۳	اندازه	۴۷
۱۰۹۰	خدا	۴۸
۱۰۷۶	پدر	۴۹
۱۰۴۳	تمیز	۵۰
۱۰۴۰	میوه	۵۱
۱۰۳۵	نماز	۵۲
۱۰۳۴	مادر	۵۳
۹۸۹	گوشت	۵۴
۹۶۵	مرد/مردان	۵۵
۹۶۰	رعایت	۵۶
۹۱۱	جامعه	۵۷
۸۹۰	آب	۵۸
۸۸۲	سفر	۵۹
۸۸۱	قرآن	۶۰

ردیف	واژه	فراوانی
۱	خوب	۱۴۲۱۹
۲	کار	۶۱۹۰
۳	بچه/بچگی	۴۵۹۱
۴	خانه	۴۵۱۰
۵	استفاده	۳۷۵۵
۶	بعد	۳۷۳۳
۷	درست	۲۹۳۴
۸	آدم	۲۸۲۷
۹	دوست	۲۸۱۱
۱۰	رنگ	۲۷۲۴
۱۱	خانواده	۲۳۵۴
۱۲	جا	۲۳۳۱
۱۳	زندگی	۲۰۵۸
۱۴	غذا/تغذیه	۲۰۴۸
۱۵	کس/کسی	۱۹۹۹
۱۶	بدن	۱۹۷۵
۱۷	لباس	۱۸۷۸
۱۸	بازی	۱۸۱۶
۱۹	وسیله	۱۷۹۹
۲۰	ورزش	۱۷۷۰
۲۱	انسان	۱۷۲۵
۲۲	تربیت	۱۶۹۹
۲۳	دست	۱۶۳۰
۲۴	جور	۱۵۳۵
۲۵	رفتار	۱۵۰۱
۲۶	مواد	۱۳۹۵
۲۷	گل	۱۳۶۴
۲۸	طبیعت	۱۳۵۰
۲۹	دین	۱۳۲۶

۳۸۶	طرف	۱۵۴
۳۸۴	نفر	۱۵۵
۳۷۶	حمام	۱۵۶
۳۷۵	دریا	۱۵۷
۳۷۵	مفید	۱۵۸
۳۷۳	ماهی	۱۵۹
۳۷۱	کوه	۱۶۰
۳۶۸	شهر	۱۶۱
۳۶۶	اسب	۱۶۲
۳۶۵	نیاز	۱۶۳
۳۶۴	نان	۱۶۴
۳۶۴	ماه	۱۶۵
۳۶۲	حمل	۱۶۶
۳۶۲	زیاد	۱۶۷
۳۵۳	اتوبوس	۱۶۸
۳۴۹	صبحانه	۱۶۹
۳۴۲	عرض	۱۷۰
۳۴۰	روستا	۱۷۱
۳۳۹	باعث	۱۷۲
۳۳۹	تخم	۱۷۳
۳۳۸	اتاق	۱۷۴
۳۳۶	گاز	۱۷۵
۳۳۶	وحشی	۱۷۶
۳۳۶	زیارت	۱۷۷
۳۳۵	دکتر	۱۷۸
۳۳۴	نقاشی	۱۷۹
۳۳۲	ساختمان	۱۸۰
۳۲۹	کفش	۱۸۱
۳۲۸	علاقه	۱۸۲
۳۲۸	معلم	۱۸۳
۳۲۶	گرم	۱۸۴

۴۷۹	گوسفند	۱۲۳
۴۷۸	کمک	۱۲۴
۴۷۸	پسر	۱۲۵
۴۷۰	درد	۱۲۶
۴۶۸	شیر	۱۲۷
۴۶۶	یخچال	۱۲۸
۴۶۰	مهم	۱۲۹
۴۵۰	فکر	۱۳۰
۴۵۰	اسلام	۱۳۱
۴۴۵	نگاه	۱۳۲
۴۴۳	سفید	۱۳۳
۴۴۱	بلد	۱۳۴
۴۳۸	داخل	۱۳۵
۴۳۳	فرق	۱۳۶
۴۳۲	شب	۱۳۷
۴۲۱	هواپیما	۱۳۸
۴۱۸	ادبیات	۱۳۹
۴۱۶	امام	۱۴۰
۴۱۴	حیوان	۱۴۱
۴۱۳	ترازو	۱۴۲
۴۱۱	همدیگر	۱۴۳
۴۱۱	دور	۱۴۴
۴۰۸	دختر	۱۴۵
۴۰۸	هوا	۱۴۶
۴۰۶	اهلی	۱۴۷
۴۰۰	قشنگ	۱۴۸
۳۹۷	پیاده	۱۴۹
۳۹۴	آرامش	۱۵۰
۳۹۴	بلند	۱۵۱
۳۹۰	لحاظ	۱۵۲
۳۹۰	زلزله	۱۵۳

۵۸۳	مسواک	۹۲
۵۸۱	پوشاک	۹۳
۵۷۶	چشم	۹۴
۵۵۹	گاو	۹۵
۵۴۹	جنگل	۹۶
۵۴۶	قدیم	۹۷
۵۴۴	فوتبال	۹۸
۵۴۲	خراب	۹۹
۵۴۰	خانم	۱۰۰
۵۳۳	جانور	۱۰۱
۵۳۲	زمین	۱۰۲
۵۳۲	راحت	۱۰۳
۵۲۶	پارک	۱۰۴
۵۱۹	بالا	۱۰۵
۵۱۸	تلویزیون	۱۰۶
۵۱۳	گوش	۱۰۷
۵۱۱	برنج	۱۰۸
۵۰۹	آبی	۱۰۹
۵۰۸	سیب	۱۱۰
۵۰۷	آتش	۱۱۱
۵۰۲	کشاورز	۱۱۲
۴۹۷	مدرسه	۱۱۳
۴۹۷	بزرگ	۱۱۴
۴۹۶	صحبت	۱۱۵
۴۹۵	قرمز	۱۱۶
۴۹۴	روحیه	۱۱۷
۴۹۱	قطار	۱۱۸
۴۸۸	سواد	۱۱۹
۴۸۷	وقت	۱۲۰
۴۸۴	اتفاق	۱۲۱
۴۸۲	آقا/آقایان	۱۲۲

۲۳۱	تمام	۲۴۷
۲۲۹	انواع	۲۴۸
۲۲۸	مشکی	۲۴۹
۲۲۸	فناوری	۲۵۰
۲۲۵	قبلا	۲۵۱
۲۲۵	حادثه	۲۵۲
۲۲۵	آشپزخانه	۲۵۳
۲۲۳	بین	۲۵۴
۲۲۲	واقعا	۲۵۵
۲۲۲	قلب	۲۵۶
۲۲۱	باران	۲۵۷
۲۲۰	دنبال	۲۵۸
۲۱۹	خط	۲۵۹
۲۱۸	ایران	۲۶۰
۲۱۷	پیدا	۲۶۱
۲۱۶	حیات	۲۶۲
۲۱۵	ذهن	۲۶۳
۲۱۲	بهترین	۲۶۴
۲۱۰	کتاب	۲۶۵
۲۰۹	بیدار	۲۶۶
۲۰۸	دوباره	۲۶۷
۲۰۷	خداوند	۲۶۸
۲۰۶	والیبال	۲۶۹
۲۰۵	اعضا	۲۷۰
۲۰۴	ادب	۲۷۱
۲۰۴	مغازه	۲۷۲
۲۰۴	اذیت	۲۷۳
۲۰۳	فایده	۲۷۴
۲۰۲	فلان	۲۷۵
۲۰۲	بیمار	۲۷۶
۱۹۹	فرض	۲۷۷

۲۷۲	سبزیجات	۲۱۶
۲۷۰	جلو	۲۱۷
۲۶۹	خواب	۲۱۸
۲۶۵	مال	۲۱۹
۲۶۵	زیر	۲۲۰
۲۶۵	بنا	۲۲۱
۲۶۳	مسافرت	۲۲۲
۲۶۳	سخت	۲۲۳
۲۶۲	لازم	۲۲۴
۲۶۱	جارو	۲۲۵
۲۵۷	سنگ	۲۲۶
۲۵۴	بزرگتر	۲۲۷
۲۵۲	محل	۲۲۸
۲۵۱	چقدر	۲۲۹
۲۵۱	عوض	۲۳۰
۲۵۰	وجود	۲۳۱
۲۴۸	خاطر	۲۳۲
۲۴۷	مسجد	۲۳۳
۲۴۶	مفاهیم	۲۳۴
۲۴۴	پارچه	۲۳۵
۲۴۴	ناهار	۲۳۶
۲۴۴	شغل	۲۳۷
۲۴۳	مصرف	۲۳۸
۲۴۲	پیراهن	۲۳۹
۲۴۲	مواظب	۲۴۰
۲۴۱	صورت	۲۴۱
۲۴۱	برخورد	۲۴۲
۲۴۰	رخداد	۲۴۳
۲۴۰	حساب	۲۴۴
۲۳۷	مرتب	۲۴۵
۲۳۶	قالی	۲۴۶

۳۲۴	مشکل	۱۸۵
۳۲۴	برق	۱۸۶
۳۲۱	جزء	۱۸۷
۳۱۷	سعی	۱۸۸
۳۱۷	دندان	۱۸۹
۳۱۵	مختلف	۱۹۰
۳۱۱	فرش	۱۹۱
۳۰۹	سلام	۱۹۲
۳۰۹	فرزند	۱۹۳
۳۰۶	مشهد	۱۹۴
۳۰۰	شلوار	۱۹۵
۲۹۹	جمع	۱۹۶
۲۹۸	ضرر	۱۹۷
۲۹۸	کوچک	۱۹۸
۲۹۸	شاد	۱۹۹
۲۹۷	زرد	۲۰۰
۲۹۱	بستگی	۲۰۱
۲۹۰	چادر	۲۰۲
۲۹۰	چای	۲۰۳
۲۸۶	سیل	۲۰۴
۲۸۵	ازدواج	۲۰۵
۲۸۵	بچه	۲۰۶
۲۸۴	پیشرفت	۲۰۷
۲۸۲	قالیبافی	۲۰۸
۲۸۱	روشن	۲۰۹
۲۸۰	حال	۲۱۰
۲۸۰	کلاس	۲۱۱
۲۷۷	پول	۲۱۲
۲۷۴	کنار	۲۱۳
۲۷۴	نظافت	۲۱۴
۲۷۳	قول	۲۱۵

۱۵۲	خون	۳۴۰
۱۵۰	انگور	۳۴۱
۱۴۹	اصلاح	۳۴۲
۱۴۸	وزن	۳۴۳
۱۴۸	مناسب	۳۴۴
۱۴۷	مایع	۳۴۵
۱۴۷	وارد	۳۴۶
۱۴۶	آینده	۳۴۷
۱۴۶	کامل	۳۴۸
۱۴۴	دیوار	۳۴۹
۱۴۴	خاک	۳۵۰
۱۴۴	خاصی	۳۵۱
۱۴۳	نزدیک	۳۵۲
۱۴۳	جان	۳۵۳
۱۴۲	مغز	۳۵۴
۱۴۲	مخصوص	۳۵۵
۱۴۱	پلنگ	۳۵۶
۱۴۱	ساده	۳۵۷
۱۴۱	صابون	۳۵۸
۱۴۱	خورشت	۳۵۹
۱۴۰	قهوه	۳۶۰
۱۴۰	فردا	۳۶۱
۱۳۹	پنیر	۳۶۲
۱۳۸	مهمان	۳۶۳
۱۳۷	شیشه	۳۶۴
۱۳۶	سنگین	۳۶۵
۱۳۶	آهن	۳۶۶
۱۳۵	سگ	۳۶۷
۱۳۵	خروس	۳۶۸
۱۳۵	احتیاج	۳۶۹
۱۳۴	سیاه	۳۷۰

۱۷۵	خدمت	۳۰۹
۱۷۵	طبیعی	۳۱۰
۱۷۴	شکر	۳۱۱
۱۷۴	دوچرخه	۳۱۲
۱۷۴	سیمان	۳۱۳
۱۷۳	تاثیر	۳۱۴
۱۷۲	گندم	۳۱۵
۱۷۲	پایین	۳۱۶
۱۷۲	مانتو	۳۱۷
۱۷۲	نخ/نخی	۳۱۸
۱۶۹	شروع	۳۱۹
۱۶۹	کمیت	۳۲۰
۱۶۷	پنجره	۳۲۱
۱۶۶	آشغال	۳۲۲
۱۶۶	شخصی	۳۲۳
۱۶۶	اهمیت	۳۲۴
۱۶۵	گچ	۳۲۵
۱۶۴	کدام	۳۲۶
۱۶۱	دهان	۳۲۷
۱۶۱	دعوا	۳۲۸
۱۶۰	امکانات	۳۲۹
۱۶۰	علف	۳۳۰
۱۵۹	صورتی	۳۳۱
۱۵۷	ماست	۳۳۲
۱۵۷	خرید	۳۳۳
۱۵۶	ادامه	۳۳۴
۱۵۵	امروز	۳۳۵
۱۵۵	پشت	۳۳۶
۱۵۴	ناراحت	۳۳۷
۱۵۳	آرام	۳۳۸
۱۵۲	عناصر	۳۳۹

۱۹۷	فامیل	۲۷۸
۱۹۷	سوار	۲۷۹
۱۹۷	زمان	۲۸۰
۱۹۵	موتور	۲۸۱
۱۹۴	کامپیوتر	۲۸۲
۱۹۴	هفته	۲۸۳
۱۹۳	تصادف	۲۸۴
۱۹۲	تابستان	۲۸۵
۱۹۲	زود	۲۸۶
۱۹۰	برادر	۲۸۷
۱۹۰	کمتر	۲۸۸
۱۸۹	زمستان	۲۸۹
۱۸۷	ظرف	۲۹۰
۱۸۶	گوجه	۲۹۱
۱۸۵	خیابان	۲۹۲
۱۸۴	جنس	۲۹۳
۱۸۴	جوان	۲۹۴
۱۸۲	زبان	۲۹۵
۱۸۱	آجر	۲۹۶
۱۸۰	چوب	۲۹۷
۱۸۰	دنیا	۲۹۸
۱۸۰	کوتاه	۲۹۹
۱۸۰	راضی	۳۰۰
۱۷۹	حجاب	۳۰۱
۱۷۹	کوچه	۳۰۲
۱۷۷	باغ	۳۰۳
۱۷۶	چرخ	۳۰۴
۱۷۶	کیف	۳۰۵
۱۷۶	خواهر	۳۰۶
۱۷۶	کیلو	۳۰۷
۱۷۶	شام	۳۰۸

۱۰۶	اقسام	۴۳۳
۱۰۵	عسل	۴۳۴
۱۰۵	مهربان	۴۳۵
۱۰۵	معنی	۴۳۶
۱۰۴	ناخن	۴۳۷
۱۰۴	تیره	۴۳۸
۱۰۴	آشنا	۴۳۹
۱۰۴	خشک	۴۴۰
۱۰۴	آلوده	۴۴۱
۱۰۳	لذت	۴۴۲
۱۰۲	کت	۴۴۳
۱۰۲	ایمان	۴۴۴
۱۰۱	قند	۴۴۵
۱۰۱	رفیق	۴۴۶
۱۰۰	نارنجی	۴۴۷
۱۰۰	موفق	۴۴۸
۹۹	دستشویی	۴۴۹
۹۹	نیم	۴۵۰
۹۹	قوی	۴۵۱
۹۸	روح	۴۵۲
۹۸	قبل	۴۵۳
۹۸	چربی	۴۵۴
۹۸	حق	۴۵۵
۹۷	تومان	۴۵۶
۹۷	شیرینی	۴۵۷
۹۷	آشپزی	۴۵۸
۹۷	تلاش	۴۵۹
۹۷	پرتقال	۴۶۰
۹۶	مار	۴۶۱
۹۶	دل	۴۶۲
۹۶	پرورش	۴۶۳

۱۱۸	شمال	۴۰۲
۱۱۸	کولر	۴۰۳
۱۱۷	فرد	۴۰۴
۱۱۷	بازار	۴۰۵
۱۱۷	کلیه	۴۰۶
۱۱۶	لبنیات	۴۰۷
۱۱۶	سرسبز	۴۰۸
۱۱۵	غیر	۴۰۹
۱۱۴	استخوان	۴۱۰
۱۱۳	حضرت	۴۱۱
۱۱۳	توضیح	۴۱۲
۱۱۲	دارو	۴۱۳
۱۱۲	برگ	۴۱۴
۱۱۲	راست	۴۱۵
۱۱۲	دستگاه	۴۱۶
۱۱۱	مو	۴۱۷
۱۱۱	فصل	۴۱۸
۱۱۰	روغن	۴۱۹
۱۱۰	اعصاب	۴۲۰
۱۱۰	هندوانه	۴۲۱
۱۱۰	دفعه	۴۲۲
۱۰۹	پرده	۴۲۳
۱۰۹	عمل	۴۲۴
۱۰۸	بنفش	۴۲۵
۱۰۸	استراحت	۴۲۶
۱۰۷	روسری	۴۲۷
۱۰۷	علم	۴۲۸
۱۰۷	آماده	۴۲۹
۱۰۶	طوفان	۴۳۰
۱۰۶	انار	۴۳۱
۱۰۶	مراقبت	۴۳۲

۱۳۴	ظهر	۳۷۱
۱۳۴	درباره	۳۷۲
۱۳۴	مسلمان	۳۷۳
۱۳۳	گرگ	۳۷۴
۱۳۳	متاسفانه	۳۷۵
۱۳۳	خیار	۳۷۶
۱۳۲	منطقه	۳۷۷
۱۳۱	شرکت	۳۷۸
۱۳۱	شیمیایی	۳۷۹
۱۳۱	درک	۳۸۰
۱۳۱	خاطره	۳۸۱
۱۳۰	خسته	۳۸۲
۱۳۰	میز	۳۸۳
۱۲۹	راننده	۳۸۴
۱۲۸	دروغ	۳۸۵
۱۲۸	حفظ	۳۸۶
۱۲۷	توپ	۳۸۷
۱۲۶	رمضان	۳۸۸
۱۲۶	جدید	۳۸۹
۱۲۴	کشتی	۳۹۰
۱۲۴	سواری	۳۹۱
۱۲۳	عالی	۳۹۲
۱۲۳	عروسی	۳۹۳
۱۲۳	قبول	۳۹۴
۱۲۱	تازه	۳۹۵
۱۲۱	خرج	۳۹۶
۱۲۱	کشور	۳۹۷
۱۲۱	طول	۳۹۸
۱۲۱	برف	۳۹۹
۱۲۱	قسمت	۴۰۰
۱۱۸	شنا	۴۰۱

۸۳	جواب	۰۵۲۶
۸۲	اداره	۰۵۲۷
۸۲	سرگرمی	۰۵۲۸
۸۲	نسبت	۰۵۲۹
۸۲	الگو	۰۵۳۰
۸۱	خوشحال	۰۵۳۱
۸۱	سرخ	۰۵۳۲
۸۱	گلیم	۰۵۳۳
۸۰	مشخص	۰۵۳۴
۸۰	نگهداری	۰۵۳۵
۸۰	نقشه	۰۵۳۶
۸۰	شتر	۰۵۳۷
۷۹	بیکار	۰۵۳۸
۷۹	بنده	۰۵۳۹
۷۹	خریزه	۰۵۴۰
۷۹	دامداری	۰۵۴۱
۷۸	لوبیا	۰۵۴۲
۷۸	بهار	۰۵۴۳
۷۸	گردو	۰۵۴۴
۷۸	محکم	۰۵۴۵
۷۸	طناب	۰۵۴۶
۷۸	مهندس	۰۵۴۷
۷۸	گلدوزی	۰۵۴۸
۷۷	سفره	۰۵۴۹
۷۷	جوراب	۰۵۵۰
۷۶	رودخانه	۰۵۵۱
۷۶	وظیفه	۰۵۵۲
۷۶	صدا	۰۵۵۳
۷۵	هنوز	۰۵۵۴
۷۵	باقتنی	۰۵۵۵
۷۵	توجه	۰۵۵۶

۸۹	فرهنگ	۰۴۹۵
۸۹	محبت	۰۴۹۶
۸۹	جاده	۰۴۹۷
۸۹	عرق	۰۴۹۸
۸۹	خلاصه	۰۴۹۹
۸۹	خبر	۰۵۰۰
۸۸	حرکت	۰۵۰۱
۸۸	باد	۰۵۰۲
۸۸	آش	۰۵۰۳
۸۸	فشار	۰۵۰۴
۸۸	معمولی	۰۵۰۵
۸۷	آبگوشت	۰۵۰۶
۸۷	ضعیف	۰۵۰۷
۸۷	دوره	۰۵۰۸
۸۷	آسیب	۰۵۰۹
۸۷	بابا	۰۵۱۰
۸۷	بو	۰۵۱۱
۸۶	نعمت	۰۵۱۲
۸۶	شیعه	۰۵۱۳
۸۶	حلال	۰۵۱۴
۸۵	خانگی	۰۵۱۵
۸۵	قرار	۰۵۱۶
۸۴	زحمت	۰۵۱۷
۸۴	قدر	۰۵۱۸
۸۴	مخدر	۰۵۱۹
۸۳	قاشق	۰۵۲۰
۸۳	لباسشویی	۰۵۲۱
۸۳	واجب	۰۵۲۲
۸۳	تلفن	۰۵۲۳
۸۳	رشد	۰۵۲۴
۸۳	پاک	۰۵۲۵

۹۶	کره	۰۴۶۴
۹۶	سمت	۰۴۶۵
۹۶	عروسک	۰۴۶۶
۹۶	معدنه	۰۴۶۷
۹۵	زنگ	۰۴۶۸
۹۵	بقیه	۰۴۶۹
۹۵	بیابان	۰۴۷۰
۹۴	بیست	۰۴۷۱
۹۴	نقش	۰۴۷۲
۹۴	فضا	۰۴۷۳
۹۳	خنک	۰۴۷۴
۹۳	افراد	۰۴۷۵
۹۳	نانوایی	۰۴۷۶
۹۳	صندلی	۰۴۷۷
۹۳	کاشی	۰۴۷۸
۹۳	مواظبت	۰۴۷۹
۹۳	سرما	۰۴۸۰
۹۳	آزاد	۰۴۸۱
۹۲	پذیرایی	۰۴۸۲
۹۲	دشت	۰۴۸۳
۹۲	سرد	۰۴۸۴
۹۲	دوستان	۰۴۸۵
۹۱	روزمره	۰۴۸۶
۹۱	اصطلاح	۰۴۸۷
۹۱	اطراف	۰۴۸۸
۹۱	رشته	۰۴۸۹
۹۰	شهرستان	۰۴۹۰
۹۰	پیاز	۰۴۹۱
۹۰	آموزش	۰۴۹۲
۹۰	اولین	۰۴۹۳
۸۹	اسباب	۰۴۹۴

۵۹	کوزه	۶۱۹
۵۹	باشگاه	۶۲۰
۵۹	قطع	۶۲۱
۵۹	تند	۶۲۲
۵۹	دانش	۶۲۳
۵۸	مورچه	۶۲۴
۵۸	جسم	۶۲۵
۵۸	خاله	۶۲۶
۵۸	حضور	۶۲۷
۵۸	عنوان	۶۲۸
۵۸	گلاب	۶۲۹
۵۸	خاصیت	۶۳۰
۵۷	الاغ	۶۳۱
۵۷	دچار	۶۳۲
۵۷	دسته	۶۳۳
۵۷	طلا	۶۳۴
۵۷	جو	۶۳۵
۵۷	تراکتور	۶۳۶
۵۷	دوغ	۶۳۷
۵۷	دانشگاه	۶۳۸
۵۷	پاره	۶۳۹
۵۶	فحش	۶۴۰
۵۶	استاد	۶۴۱
۵۶	چمن	۶۴۲
۵۶	زیبا	۶۴۳
۵۶	قورمه	۶۴۴
۵۶	پیر	۶۴۵
۵۶	اجازه	۶۴۶
۵۶	روباه	۶۴۷
۵۶	ماسه	۶۴۸
۵۶	قلاب	۶۴۹

۶۷	ویتامین	۵۸۸
۶۷	آخر	۵۸۹
۶۶	شامل	۵۹۰
۶۶	چاق	۵۹۱
۶۶	گیلاس	۵۹۲
۶۵	سلیقه	۵۹۳
۶۵	اطلاعات	۵۹۴
۶۵	برنامه	۵۹۵
۶۵	سبک	۵۹۶
۶۵	گربه	۵۹۷
۶۵	پرنده	۵۹۸
۶۴	عبادت	۵۹۹
۶۴	آسمان	۶۰۰
۶۴	هزینه	۶۰۱
۶۴	کلاه	۶۰۲
۶۳	ستون	۶۰۳
۶۳	پشم	۶۰۴
۶۳	خالی	۶۰۵
۶۳	آرایشگاه	۶۰۶
۶۲	لب	۶۰۷
۶۲	پوشش	۶۰۸
۶۲	شاداب	۶۰۹
۶۲	زباله	۶۱۰
۶۲	غیبت	۶۱۱
۶۲	گذشته	۶۱۲
۶۱	دماغ	۶۱۳
۶۰	خمیر	۶۱۴
۶۰	مقدار	۶۱۵
۶۰	شکل	۶۱۶
۶۰	بسکتبال	۶۱۷
۶۰	انرژی	۶۱۸

۷۵	تولید	۵۵۷
۷۴	پروانه	۵۵۸
۷۴	راهنمایی	۵۵۹
۷۳	پیمانه	۵۶۰
۷۳	دانه	۵۶۱
۷۳	انتخاب	۵۶۲
۷۳	جمعه	۵۶۳
۷۲	غروب	۵۶۴
۷۲	احساس	۵۶۵
۷۱	تنها	۵۶۶
۷۱	دعا	۵۶۷
۷۱	خرس	۵۶۸
۷۰	مقنعه	۵۶۹
۷۰	ریش	۵۷۰
۷۰	هلو	۵۷۱
۷۰	صمیمی	۵۷۲
۷۰	ستنی	۵۷۳
۷۰	لوله	۵۷۴
۷۰	شخصیت	۵۷۵
۷۰	سریع	۵۷۶
۶۹	صحرا	۵۷۷
۶۸	گران	۵۷۸
۶۸	زنده	۵۷۹
۶۸	نام	۵۸۰
۶۸	عید	۵۸۱
۶۸	زشت	۵۸۲
۶۷	اشتباه	۵۸۳
۶۷	فارسی	۵۸۴
۶۷	زنبور	۵۸۵
۶۷	معروف	۵۸۶
۶۷	حبوبات	۵۸۷

۴۹	آرد	۶۸۴
۴۹	گُمَد	۶۸۵
۴۹	تابلو	۶۸۶
۴۹	آداب	۶۸۷
۴۹	عزاداری	۶۸۸
۴۸	گلابی	۶۸۹
۴۸	بادمیجان	۶۹۰
۴۸	عروس	۶۹۱
۴۸	صف	۶۹۲
۴۸	نازک	۶۹۳
۴۸	اردک	۶۹۴
۴۷	مداد	۶۹۵
۴۷	مبل	۶۹۶
۴۷	گناه	۶۹۷
۴۷	پنکه	۶۹۸
۴۶	خر	۶۹۹
۴۶	بانک	۷۰۰

۵۲	خورشید	۶۶۷
۵۱	حرام	۶۶۸
۵۱	لیوان	۶۶۹
۵۱	مشورت	۶۷۰
۵۱	خاموش	۶۷۱
۵۱	پارسال	۶۷۲
۵۱	پیامبر	۶۷۳
۵۱	گردن	۶۷۴
۵۰	پَلَه	۶۷۵
۵۰	آزار	۶۷۶
۵۰	جوجه	۶۷۷
۵۰	نَفَس	۶۷۸
۵۰	بیر	۶۷۹
۵۰	آسایش	۶۸۰
۵۰	همسر	۶۸۱
۵۰	برَه	۶۸۲
۵۰	شدید	۶۸۳

۵۶	ارزش	۶۵۰
۵۶	خارج	۶۵۱
۵۶	مشغول	۶۵۲
۵۵	عکس	۶۵۳
۵۵	کمر	۶۵۴
۵۵	خطرناک	۶۵۵
۵۵	آفتاب	۶۵۶
۵۵	منزل	۶۵۷
۵۵	کباب	۶۵۸
۵۵	سرویس	۶۵۹
۵۳	دقیقه	۶۶۰
۵۳	موز	۶۶۱
۵۳	درون	۶۶۲
۵۳	سیگار	۶۶۳
۵۳	نجار	۶۶۴
۵۲	بلوز	۶۶۵
۵۲	عدس	۶۶۶

در جدول شماره ۲، هفتصد تا از پربسامدترین واژه های بزرگسالان بی سواد و کم سواد مورد بررسی به ترتیب بسامد ارایه شده اند. بر اساس داده های این جدول، واژه های: "خوب" با ۱۴۲۱۹ بار تکرار، "کار" با ۶۱۹۰ بار تکرار، واژه "بچه/بچگی" با ۴۵۹۱ بار تکرار، واژه "خانه" با ۴۵۱۰ بار تکرار، و واژه های "استفاده"، "بعد"، "درست"، "آدم"، "دوست" و "رنگ" به ترتیب با ۳۷۵۵، ۳۷۳۳، ۲۹۳۴، ۲۸۲۷، ۲۸۱۱، و ۲۷۲۴ بار تکرار جزو ده واژه نخست پربسامد حوزه معنایی بزرگسالان مورد بررسی بودند. همچنین، واژه های "عروس"، "صف"، "نازک"، "اردک" (هر یک با ۴۸ بار تکرار)، "مداد"، "مبل"، "گناه" و "پنکه" (هر یک با ۴۷ بار تکرار)، "خر" و "بانک" (هر یک با ۴۶ بار تکرار) در میان ده واژه پایانی حوزه معنایی این فهرست ۷۰۰ تایی بودند.

بحث و نتیجه‌گیری

بطور کلی بر اساس یافته‌های پژوهش، تعداد کل واژه‌های بکار برده شده بوسیله ۶۰۰ بزرگسال بی‌سواد و کم‌سواد مورد بررسی در این پژوهش ۶۹۱۰۰۰ واژه بود که بطور تقریب تعداد واژه‌های نامکرر آن نیز نزدیک به ۱۲۰۰۰ واژه بود. بر اساس داده‌های جدول شماره ۲، واژه‌های "خوب، کار، بچه/بچگی، خانه، استفاده، بعد، درست، آدم، دوست، رنگ، خانواده، جا، زندگی، غذا/تغذیه، کس/کسی، بدن، لباس، بازی، وسیله، ورزش، انسان، تربیت، دست، جور(معنی نوع و گونه)، رفتار، مواد، گل، طبیعت، دین، زن/زنانه، اخلاق/اخلاقی، سلامت، ماشین، روز/روزه/روزی، بیرون، گیاه، بد، زن، بهداشت، هنر، کیفیت، آرایش، تفریح، سر، مردم، سالم، اندازه، خدا، پدر و تمیز" به ترتیب پربسامدترین واژه‌های بکار برده شده بوسیله بزرگسالان بی‌سواد و کم‌سواد مورد بررسی در این پژوهش بودند. همچنین بر اساس داده‌های جدول شماره ۲، در فهرست ۷۰۰ تایی پربسامدترین واژه‌های بزرگسالان مورد بررسی، واژه‌های "مشغول، عکس، کمر، خطرناک، آفتاب، منزل، کباب، سرویس، دقیقه، موز، درون، سیگار، نجار، بلوز، عدس، خورشید، جان، حرام، لیوان، مشورت، خاموش، پارسال، پیامبر، گردن، پله، آزار، جوجه، نفَس، ببر، آسایش، همسر، برّه، شدید، آرد، گُمُد، تابلو، آداب، عزاداری، گلابی، بادمجان، عروس، صف، نازک، اردک، مداد، مبل، گناه، پنکه، خر و بانک" جزو ۵۰ واژه پایانی پربسامد بزرگسالان بی‌سواد و کم‌سواد مورد بررسی هستند.

با وجود محدودیت‌هایی که به دلیل مسایل مربوط به بودجه و نیز پراکندگی بسیار زیاد نمونه‌های مورد نیاز پژوهش در سطح استان‌های مورد بررسی وجود داشت، یافته‌های پژوهش از اعتبار و ارزش بسیار بالایی برخوردارند. همانگونه که دیده می‌شود، واژه‌های پایانی فهرست ۷۰۰ تایی واژه‌های شناسایی شده در این پژوهش از نظر فراوانی به حدود ۴۶ مورد رسیده‌اند، که با توجه به حجم کل ۶۰۰ نفری نمونه‌های مورد بررسی

نشان می‌دهد که حدود ۸ درصد نمونه‌های مورد بررسی آنها را به کار برده‌اند. به بیان دیگر، در پایان فهرست ۷۰۰ تایی بیان شده، به واژه‌هایی می‌رسیم که تنها حدود ۸ درصد کل حجم نمونه مورد بررسی در گفته‌های خود بدان اشاره نموده‌اند. این در حالی است که این نسبت در واژه‌های آغازین، حدود ۲۳ بار تکرار به ازای هر نفر برای واژه "خوب"، ۱۰ بار تکرار به ازای هر نفر برای واژه "کار"، و ۷ بار تکرار به ازای هر نفر برای واژه‌های "بچه" و "خانه" است.

بطور کلی، بر اساس یافته‌های پژوهش پیشنهاد می‌شود که نویسندگان کتابهای آموزشی از واژگان پایه شناسایی شده در این پژوهش که به ترتیب بسامد مرتب شده‌اند، در تالیف کتابهای آموزشی ویژه بزرگسالان بی سواد و کم‌سواد کشور سود ببرند و در بخش آموزش نیز به آموزش واژه‌های شناسایی شده در این بررسی اولویت داده شود.

منابع

الف- منابع فارسی

ایمن، لیلی. (۱۳۵۷). فهرست پربسامدترین واژه‌های خردسالان ۶ تا ۱۳ ساله، تهران: کمیته ملی پیکار جهانی با بیسوادی.

بدره‌ای، فریدون. (۱۳۵۲). واژگان نوشتاری کودکان دبستانی ایران، تهران: فرهنگستان زبان ایران.

حجتی طباطبایی، افسانه. (۱۳۷۷). نشست یک روزه شناخت واژگان پایه در آموزش ابتدایی. رشد آموزش

ابتدایی. سال دوم. دوره جدید. شماره ۱۳.

دادرس، محمد. (۱۳۹۱). طبقه بندی چندگانه موضوعی واژگان پایه فارسی. فصلنامه مطالعات برنامه درسی

ایران. سال هفتم. شماره ۲۷، ۶۶-۳۳.

- دادرس، محمد؛ منصوری زاده، محرم. (۱۳۸۴). گزارش نهایی طرح شناسایی واژگان پایه فارسی دانش آموزان ایرانی در دوره ابتدایی، جلد چهارم: واژگان دانش آموزان دوره ابتدایی براساس نظر معلمان سراسر کشور. تهران: وزارت آموزش و پرورش، سازمان پژوهش و برنامه ریزی آموزشی.
- دلاور، علی. (۱۳۹۰). روشهای تحقیق در علوم انسانی و اجتماعی، تهران انتشارات رشد.
- صفارپور، عبدالرحمن. (۱۳۷۰). واژگان پایه کلاسهای اول تا پنجم دبستان، تهران: سازمان پژوهش و برنامه ریزی آموزشی، دفتر انتشارات کمک آموزشی.
- صناعتی، مرضیه. (۱۳۹۱). بررسی کاربرد واژگان پایه در چند فرهنگ فارسی دبستانی. فصلنامه مطالعات برنامه درسی ایران. سال هفتم، شماره ۲۷، ۱۵۸-۱۳۵.
- طیبه، اکرم. (۱۳۸۲). شناسنامه‌ای برای واژه‌ها، فصلنامه نوآوری‌های آموزشی، شماره ۴، سال دوم، ۶۵-۷۹.
- عامری، حیات؛ ذوالفقاری، حسن. (۱۳۹۱). واژگان پایه و واژگان نگاری کودک در زبان فارسی. فصلنامه مطالعات برنامه درسی ایران. سال هفتم. شماره ۲۷. ۱۷۴-۱۵۹.
- علاقه مندان، جعفر. (۱۳۷۹). واژگان پایه در خدمت ادبیات کودک و برنامه ریزی درسی، نشنا مخاطب شناسی در ادبیات کودک و نوجوان تهران. کانون پرورش فکری و نوجوانان تهران. کتاب ماه کودک و نوجوان. ۸۴-۸۰.
- علوی مقدم، بهنام. (۱۳۸۷). میزان یادگیری و گسترش واژه‌های اشتقاقی در کودکان دوزبانه مقطع ابتدایی براساس پیکره طرح واژگان پایه، پایان‌نامه دکترا، تهران. دانشگاه علامه طباطبایی.
- فکری، نادیا. (۱۳۸۲). شناسایی و تحلیل واژگان نوشتاری کودکان دبستانی ایران، پایان نامه کارشناسی ارشد. رشته علوم کتابداری و اطلاع رسانی، به راهنمایی دکتر مرتضی کوبی دانشگاه شهید چمران.

کازی، پل. کریس (۱۳۸۹). روش‌های پژوهش در علوم رفتاری (برگردان غلامرضا نفیسی و کامران گنجی)،

تهران، انتشارات آینده درخشان.

کوکبی، مرتضی و چراغی، زهره. (۱۳۹۲). بررسی واژگان خوانداری کودکان دبستانی و مقایسه‌ی آنها با واژگان

نوشتاری آنان. مجله مطالعات ادبیات کودک، سال چهارم، شماره ۲ (پیاپی ۸).

گلاور، جان. ای؛ برونینگ، راجر. اچ. (۱۳۸۷). روانشناسی تربیتی، اصول و کاربرد آن (برگردان علینقی خرازی)،

تهران، مرکز نشر دانشگاهی.

نعمت‌زاده، شهین و همکاران. (۱۳۸۴). گزارش نهایی طرح شناسایی واژگان پایه فارسی دانش‌آموزان ایرانی در

دوره ابتدایی. جلد اول. تهران. وزارت آموزش و پرورش، سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی.

نعمت‌زاده، شهین و همکاران. (۱۳۹۰). واژگان پایه فارسی از زبان کودکان ایرانی، تهران. انتشارات مدرسه.

نعمت‌زاده، شهین. (۱۳۹۱). واژگان پایه در خدمت تالیف کتاب ریاضی پایه اول. فصلنامه مطالعات برنامه

درسی، سال هفتم، شماره ۲۷.

ب- منابع انگلیسی

Carter, Ronald. (۱۹۹۸). Vocabulary: Applied Linguistic Perspectives (۲nd edition), Routledge.

Eggen, Paul., Kauchak, Don. (۲۰۱۰). Educational Psychology (eight edition), USA, Merrill.

Nematzade, S. (۲۰۰۳). Identification of Iranian primary school students' core vocabulary, A Brief Report of a National Project "in the Proceedings of ۱۴th European-Symposium on Language for S Purposes (LSP ۲۰۰۳), England, Guildford, University of Surrey, ۱۸-۲۲.

- Rinsland, Henry. D. (1945). A Basic Vocabulary of Elementary School Children, New York, Macmillan Company.
- Russell, D.H.(1954), The Dimensions of Children's Meaning Vocabularies In Grade Four Through Twelve, University of California publ. Education.
- Thronike, E., Irving, L. (1944). The Teaching of 30,000 words, New York., Columbia university.
- Wagovich, S. A., Ratner, N. B. (2007). Frequency of verb use in young children who stutter, journal of, J Fluency disorder. 32(2), 79-94.
- West, Michael. (1953). A General service list of English Words, with semantic frequencies and a supplementary word-list for the writing of popular science and technology, London, Longmans.